

אוצר פנינים

מאוצר המנוצר - נגזי רשימותיו וכתבי ידיו
של הגה"ח רבי ישכר דוב ענגלענדער זצ"ל
בעל מחבר ספרי בשערי ישכר

אוצר פנינים

ה', ורוח פיו המחיה כל צבאם, החיה רוחו של שמעי בשעה שדיבר דברים אלו לדוד, עי"ש בארוכה. ולפי זה יש להתבונן, מדוע ה' נתן בלבם של השבטים לבזות את פינחס קדוש ה', הלא דבר הוא.

ויש לומר, דהנה ידוע שקנאות שאינה בלתי לה' לבדו אינה קנאות, ולפי זה יש לבאר, שאם היה מעשה זה שעשה פינחס גורם שיכבדוהו אחיו, היה מקום לומר שאינו מקנא קנאת ה', אלא עושה לצורך עצמו על מנת לקבל כבוד וגדולה וכו', ונמצא שלא קיים הדין שקנאים פוגעין בו כראוי, אשר על כן נתן הקב"ה בלב השבטים לבזות את פינחס, כדי שיתגלה לכל שלא היה לו שום כבוד וגדולה ופניות לצורך עצמו, ועשה מעשיו לשם שמים בלתי לה' לבדו, וקיים כראוי את הדין שקנאים פוגעים בו.

הכבוד יש תכלית טובה אם מקבלים אותו כראוי

הנה אמרו חז"ל, הבורח מן הכבוד, הכבוד רודף אחריו (בפרדס יוסף (שמות ד ב) כתב, שמאמר זה שגור בפי אינשי, אך מקורו אינו ברור, וכנראה הוא מתנחומא ויקרא ג, או מעירובין יג, עי"ש) ולכאורה תמוה, מדוע הבורח מן הכבוד שכרו הוא שהכבוד ירדוף אחריו, והרי הכבוד הוא מהדברים המוציאים את האדם מן העולם, ובפרט דאמרו חז"ל (ב"ק ג. ועיין שם בתוס' ד"ה דבר), דבאותו דבר שנצטער בו צדיק לא ראוי שיכשל בו, וצריך ביאור.

וצריך לומר, דודאי הכבוד יש בו תכלית טובה, אבל זהו רק אם מקבלים אותו כראוי ומעלים אותו להשי"ת, ולפי זה יש לומר, שהבורח מן הכבוד מגלה שאינו חפץ בו לצורך עצמו, וא"כ אדרבה הוא זה שראוי לקבל כבוד, ולכן רודף אחריו הכבוד, כדי שיעלה אותו להשי"ת, ואתי שפיר.

ועפ"ז יש לבאר דברי רש"י שכתב, שהשבטים היו מבזים את פנחס, ובא הכתוב ויחסו אחר אהרן, ולפום ריהטא משמע, שיחסו הכתוב מחמת הביזוי שביזו אותו השבטים. אך ע"פ הנ"ל יש לומר איפכא, הקב"ה רצה לכבד את פנחס על מעשיו, אשר על כן הקדים תרופה למכה, והיינו שהשבטים יבזו אותו, כדי שהוא יבוא לידי שפלות, ואז יוכל לקבל את הכבוד כראוי ולהעלותו להשי"ת.

לכן אמר הנני נתן לך את בריתי שלום (כה"ב).
משה נתן ברית שלום לפנחס בלב שלם

עיין בכלי יקר (פסוק יא) שכתב וז"ל, וע"ז סמך פנחס שהורה הלכה למעשה בפני משה רבו, כי אמר שרבו נוגע בדבר, פן יאמרו לו בת יתרו מי התיר לך, ולכן נאמר לכן אמור הנני נתן לך את בריתי שלום, והיה לו לומר לכן אמור לו, אלא ביאורו שהקב"ה אמר למשה לכן אמור לכל ישראל על עצמך, הנני נתן לך את בריתי שלום, כדי שלא יאמרו ישראל שאין אתה בשלום עם פנחס על שהורה הלכה בפניך, לכן תודיע לרבים ותאמר מצדך 'הנני נתן לך וגו', והנני קאי על משה, ע"כ. המשך בעמוד ד' >>>>

פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חמתו (כה"א).

פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן. לפי שהיו השבטים מבזים אותו הרואים בן פוטו זה שפייס את אמו עגלים לע"א והרג נשיא שבט מישראל לפיכך בא הכתוב ויחסו אחר אהרן: (כ"ט)

מדוע הכא כתוב פינחס מלא יו"ד

איתא בזאת זכרון, פינחס מלא יו"ד, ובפרשת וארא (שמות ו כה) כתיב חסר יו"ד, עי"ש. וקשה, דבספרים שלפנינו גם בפרשת וארא כתיב מלא, אכן כבר כתב האור החיים הק' (לעיל ז א) וז"ל, 'ביום כלות משה, רבותינו ז"ל אמרו (במ"ד יב ח), 'כלת' כתיב, ורואני כי בס"ת כתובה בוא"ו, ואני אומר, כי דברי תורה כאלו וכיוצא באלו אינם נמסרים לכל מרים יד בתופשי התורה, כי יסובב הדבר הכפירה והזלזול בכבוד מורים, ויש לך לדעת כי סדר תורתנו הקדושה ותיבותיה ואותיותיה ספורות מזוקקות, חצובות ממצב קדוש ונורא, נפלאים המה למכיר בהם, ויותר פליאות נעלמים מעין כל וכו', ומבאר שם דרשת חז"ל, ומסיים, ודרשה זו אין אדם דורשה מדעתו, אם לא תקדים ההכרה בדברים על בוריין ואמיתותם, מפי מקבלי תורה וסודותיה ורמזיה, עכ"ל.

נמצא שאין להקשות על דברי הרה"ק החוזה מלובלין זי"ע, שידע ברזיה וצפונותיה של התורה הק', ממה שלפנינו כתיב בפרשת וארא מלא.

ואפשר לתת טעם, מדוע הכא שייך לכתוב מלא יו"ד דווקא, ע"פ מה דפירש רש"י בפרשת ויקהל (שמות לה כז), דכתיב 'והנשאם', חסר יו"ד, לפי שנתעצלו מתחלה נחסרה אות משמם. וידוע מה שפירשו בספה"ק דלכן נחסרה האות יו"ד משמם כדי לרמז שמי שמתעצל חסר לו ביהדותו, והיינו שיהודי צריך להיות ורזי ונמרץ לעבודתו יתברך, ולכן מחמת שפינחס נודרו כאן לקנא קנאת ה', ע"כ נכתב שמו מלא יו"ד.

רמז שיתרו עשה תשובה באמת

אפשר לבאר, דכוונת השבטים היתה שמחמת שאבי אמו יתרו היה כהן לע"ז, לא יתכן שכוונתו של נכדו פינחס היתה לשם שמים, ולפיכך בא הכתוב ויחסו אחר אהרן, ומ"מ גם טענה זו מופרכת, שהרי יתרו אכן עשה תשובה באמת, וכדאיתא בבאור לשמים (בלק ד"ה וירא את הקיני), שלייתו היו שבע שמות, על שם שניצח את היצר הרע בכל שבע בחינותיו, וזה ע"י תשובתו הרמתה, עי"ש. ורמז לדבר, 'יתרו' הוא בגימטריא 'אמת' במילוי האותיות [עם האותיות והכולל], ור"ל, שאכן שב לאלקיו בכל לבו.

וראה דבר פלא, דהנה 'יתרו' הוא בגימטריא 'אלעזר בן אהרן', לרמז, שיתרו היה צדיק כמו חתנו, וכדאמרי אינשי, א איידיס איז א שטיק שווער, ודוק.

מדוע בלב השבטים היה לבזות את פינחס

איתא בתניא (אגרת הקודש פכ"ה) על הפסוק (שמואל ב טו ז) 'כי ה' אמר לו קלל', והיכן אמר לשמע, אלא שמחשבה זו שנפלה לשמע בלבו ובמוחו ירדה מאת

אוצר הפלפול

ביאור חשבון המשפחות החסרות מהמנין דפרשת ויגש
והאם סרה בת אשר היתה בת יורשת

יקשה על השפ"ח שאצבון אינו מהחסרות ורק ישוה

והנה ראיתי בשפתי חכמים שיש מי שפ"י שהוא שכתב רש"י וכן אצבון לגד אינו ר"ל שאצבון חסר רק ר"ל שאל תתמה דצחר היינו זרח דה"נ אזני היינו אצבון אבל אצבון אינו מהז' משפחות והמשפחה השביעי היינו ישוה דבפר' ויגש כתיב ישוה וישוה וכאן כתיב רק ישוה (ולפ"ז ק' לומר מה שכתבנו דלא היתה בת אצבון ולומר היתה בת ישוה צ"ל שנשא לאמו יהי' מיושב בזה למה לא כתיב בפ"י בת מי היתה שלא רצה התורה לכתוב זה דמה"ט לא כתיב שנשא עמרם ליוכבד ודוהו וזהו דוחק) והנה זה הפשט לא משמע ברש"י שכתב וכן אצבון לגד הרי שבע משפחות ואם קאי אשינוי השם היל"ל כן תיכף כשכתב שזרח היינו צחר היל"ל וכן אצבון לגד,

יבאר למה פירש רש"י שאצבון הוא אזני ולא ישוה

אך באמת הוא קושיא מנא ידע רש"י למנות אצבון לגד יותר מישוה לאשר דבירושלמי כתיב סתם שחסרו ז' משפחות ולהנ"ל מיושב שפיר דכיון שהירושלמי הנ"ל סובר שסרה היתה יורשת נחלה ע"כ צ"ל שהיתה בת אצבון ולא השאיר בנים א"כ מוכח דאצבון אינו אזני ורק רש"י לשיטתו שסרה היתה בת אשר כתב דאצבון זה אזני, אבל בזה מיושב ההכרח שאצבון הי' מז' המשפחות יותר מישוה אבל עדיין ק' מנא ידע דאהד משמעון וה' מבנימין הם מז' המשפחות יותר מישוה דאשר

יבאר למה למד רש"י כהגירסא דז' משפחות חסרות ולא ח'

ובירושלמי דידן ביומא פ"א הל' א' איתא שהרגו ח' משפחות ובקרבן עדה כתב שיש גורסין ז' משפחות וכן בת"י בפר' עקב איתא שהרגו ח' משפחות וא"כ פשוט שהיה חסר אצבון אבל להגירסא דז' משפחות אם אצבון הוא מהז' ק' טובא למה לא נמנה ישוה בהז' ואולי אפ"ל שאין כוונת רש"י דאהד משמעון הוא מהז' משפחות דא"כ סותר עצמו למש"כ אח"כ שכל הכ"ד אלף שמתו במגפה בדבר בלעם הי' משבט שמעון ואם משפחת אהד בטלה ע"י שהרגם בני לוי מנא ידע"י ששם מתו הכ"ד אלף ע"כ נראה דאהד מת בבלעם דומרי בן סלוא הי' משבט שמעון וממילא נשארו רק ז' משפחות ואפשר דמה"ט גרס רש"י ז' ולא ח' דס"ל דמשמעון מתו בבלעם וממילא נשארו רק ז' והא דלא קחשיב רש"י ישוה היינו משום דדבר פשוט הוא ולא הוצרך לחשוב רק הה' מבנימין שלא נאמר שחסר רק ד' דנעמן שכתב בפר' ויגש הי' בן בלע דא"כ כש"כ הא"ע בפר' ויגש וכן אצבון הוצרך לומר שלא נאמר שהוא אזני אבל ישוה לא הוצרך לפרט והוא נכון קצת.

ופ"י הרמב"ן שנתכוון בזה לומר כי היתה בת יורשת, כי בנים זכרים היו לו, אבל היתה בת אשתו יורשת נחלה ולכך הזכירה הכתוב בכאן כאשר הזכיר בנות צלפחד ותכנס כלל לאלה תחלק הארץ ואלו היתה בת אשר עצמו לא היתה יורשת כי בנים זכרים היו לו אבל היתה בת אשתו מאיש אשר לא היו לו בן והיתה נחלתו לבתו, וזהו שיטת הירושלמי וממילא אפ"ל דקרא דלאלה בא למעט נשים בעלמא שלא קיבלו חלק בארץ אם לא היו כסרח או כבנות צלפחד.

להירושלמי צ"ל דסרה נולדה מא' מאלו שנחסרו כאן מהמספר

ונראה לומר דהירושלמי הוא לשיטתו דהדעת זקנים הק' על פ"י התרגום שהיתה בת אתת אשר ומיהו תימה אם הולידה אחד מן השבטים למה לא הזכירו ואם אחר דמעלמא למה מתייחסת על יעקב, והנה מה שהק' דאם הולידה אחד מן השבטים למה לא הזכירו לא ק' כ"כ דלמה צריך להזכירו דכיון שנתגדלה אצל אשר כשנשא עמה לכן נמנית שם אבל ק' לפי מש"כ הרמב"ן שאב"י לא הי' לו בן א"כ בוודאי שלא הולידה אחד מן השבטים שכולם הי' להם בנים אבל מ"מ הי' אפ"ל שהולידה א' מבני השבטים שנחסרו כאן שהרבה נחסרו כמו שהביא רש"י אצל זרח דמשפחת אהד בטלה וכן ה' משבט בנימין וכן אצבון מגד

על כרחך נולדה מאצבון שהרי בויגש נמנית בתוך אלו שנוולדו מזלפה

אך ק' דבפר' ויגש כתיב אלה בני זלפה אשר נתן לבן ללאה בתו ותלד את אלה ליעקב שש עשרה נפש ואם נאמר שהיתה בת אחד האיך כתיב שזלפה הולידה שש עשרה נפש אם היתה בת אחד וא"א ליישבו רק אם נאמר שהיתה בת אצבון בן גד ולא נשארו לו בנים רק סרח בתו ולכן קיבלה נחלתו ושפיר כתוב ותלד את אלה ליעקב שש עשרה נפש כיון שהיתה בת אצבון שפיר נולדה מזלפה, אך רש"י כתב כאן על אזני אומר אני שזו משפחת אצבון ולפ"ז א"א לומר שהיתה בת אצבון דהא הי' לו בנים מאחר שזהו אזני אך הירושלמי ס"ל שחסר ז' משפחות כמו שהביא רש"י מגמ' ירושלמית והשביעי הוא אצבון מגד וע"כ שפיר אפ"ל דהיא קיבלה הנחלה מאב"י אצבון שלא הי' לו בנים וע"כ דריש הירושלמי דאלה ממעט נשים אבל שיטת רש"י הוא דסרח היתה בת אשר כפשוטו דא"א היתה בת אשתו וקיבלה נחלה דכיון דאצבון הוא אזני א"א לומר שקיבלה נחלה.

הערה על פרשתן דכתיב לאלה תחלק הארץ
בנחלה במספר שמות, ודרש"י בב"ב דף קי"ז ע"א לאלה כאלה להוציא את הטפלים פירש"י כאלה שהן בני עשרים אבל לא לטפלים שיצאו פחות מבן כ' שלא נטלו חלק בארץ לא הם ולא בניהם, אלא בזכות מורישיהם,

לאלה תחלק למעט נשים או מהפסוק איש לפי פקודיו

וראיתי בתו"ת שהביא מהירושלמי בב"ב פ"ח הל' ב' שאיתא הל' מה ת"ל לאלה אלא מפני הנשים ומפני הקטנים פ"י שאין לומר לאלה כפשוטו דר' יאשי' סובר שליוצאי מצרים נתחלקה הארץ דכתיב לשמות מטות אבותם והא דכתיב לאלה בא להוציא נשים וקטנים דרק אנשים גדולים שיצאו ממצרים קיבלו חלק בארץ ולא נשים וקטנים, וכתב התו"ת ונראה דמש"כ מפני הנשים אגב אורחא אמר כן לפרש הלשון טפלים שבבבלי אבל באמת למעט נשים באה דרשה מיוחדת בספרי בפסוק הסמוך איש לפי פקדיו יצאו נשים,

למה נקט הירושלמי הפסוק השני ולא ילפיה מלאלה

והנה מלבד שהוא דוחק לומר דהירושלמי נקט נשים אגב אורחא כיון שמתחיל בזה ואגב אורחא אפ"ל רק על הדבר השני עוד ק' דלמה באמת בע"י קרא להוציא נשים מקרא דאיש תיפוק ל"י מקרא דלאלה שדרש"י כאלה, וממילא נתמעט שפיר נשים דבוודאי לא הי' בהמנין רק אנשים ולא נשים או טמטום ואנדרוגינוס דהא כתיב כל יצא צבא בישראל ונשים אין יוצאין בצבא [כשאינו מלחמת מצוה דבמלחמת מצוה יוצאין אף נשים ופחות מבן עשרים דאפ"י חתן יוצא מחפתו וכלה מחדרו וזהו מסתמא בפחות מבן עשרים דבן שמנה עשרה לחופה] וה"ה טמטום ואנדרוגינוס דהם ספק נשים,

המחלוקת הוא אם סרה היתה בת יורשת או לא

ונראה ליישב דהמחלוקת בין הירושלמי וספרי תלויים בפירוש הפסוק ושם בת אשר סרח דכתיב אצל בני אשר דפ"י רש"י לפי שהיתה קיימת בחיים מנאה כאן אע"ג שלא היתה בת יורשת דהא הי' לה אחים שהי' להם בנים וא"כ סובר הבבלי דא"א למעט מקרא דלאלה רק למעט טפלים ולא נשים דהא נמנה כאן אשה והאיך נמעט נשים מקרא דלאלה וע"כ בעינן קרא אחרינא למעט נשים שלא קיבלו חלק בארץ אבל הירושלמי סובר כגירסת התרגום שמובא ברמב"ן ובדעת זקנים ושום בת אתת אשר סרח

אוצר מאמרים

משה רבינו ע"י שהתגבר ולא ביקש ירושה לבניו זכה למעלה יתירה

ראיתי בחתם סופר ע"פ יפקוד ד' אלקי הרוחות לכל בשר איש על העדה, שיש סתירה בדברי רש"י שמתחלה פ"י רש"י וידבר משה אל ד' להוריע שבחן של צדיקים שכשנפטרין מן העולם מניחין צרכן ועוסקין בצרכי צבור, ואח"כ פ"י רש"י יפקוד ד', כיון ששמע משה שאמר לו המקום תן נחלת צלפחד לבנותיו. אמר הגיע שעה שאתבע צרכי שירשו בני את גדולתי, אמר לו הקב"ה לא כך עלתה במחשבה לפני, כדאי הוא יהושע ליטול שכר שמושו שלא מש מתוך האהל וזהו שאמר שלמה נצר תאנה יאכל פרי,

והק' החת"ס דהם סתרי אהרדי, שמתחלה מבואר דמניחין צרכן ואח"כ כתב הגיע שעה שאתבע צרכי, ואשר יצא לפניהם פ"י רש"י שלא תעשה לו כאשר עשית לי שלא יכניסם לא", י"ל כך דאחז"ל במס' ברכות דף כ"ז שלא הקימו ר"ע לנשיא על ישראל דאע"פ שהי' גדול החכמים, מ"מ חששו שלא יענישו ר"ג כיון שלא הי' לר"ע זכות אבות, וה"נ חשש מרע"ה כיון שהגיע הזמן שבניו יירשו גדולתו והם אינם ראויים ויתמנה אחר שאין לו זכות אבות כמותם הם יענישו אותו וימות ולא יכניסם לא", וזה הי' דאגתו של מרע"ה, וא"ל הקב"ה נוצר תאנה יאכל פרי כפירש"י כי יהושע יש לו זכות ששמש רבו והוא גדול מזכות אבות ואין לו לדאוג מבניו של משה, ע"כ דה"ק,

רצון לעשות נגד רצונו שכבר שעבד כל אבריו וגידיו להבורא ית"ש אך מ"מ כשוראה איזה זמן שהי' שייך לעשות עבירה הוא מתגבר ע"ע בכל כוחו שלא יהא לו שום מחשבה לעשות היפך רצונו, ובדרך זה אפ"ל בכוונת רש"י כיון ששמע משה שאמר לו המקום תן נחלת צלפחד לבנותיו אמר הגיע שעה שאתבע צרכי שירשו בני את גדולתי, והיינו שעכשיו הוא הזמן שיכול לעלות על דעתו שיקבש על בניו, אך כיון דשבחן של צדיקים הם שמניחין צרכן ועוסקין בצרכי צבור לכן עשה ההיפך ממה שהי' הסברא נותן וביקש שיהי' איש על העדה אשר יצא לפניו ואשר יבא לפניו ולא יהי' א' מבניו שהם אינם ראויים לכ"ז,

להנ"ל בקשת משה הי' שגם יהושע לא יירש כדי שלא יהא לו שמץ של הנאה

אבל א"כ צ"ב המשך דברי רש"י אמר לו הקב"ה לא כך עלתה במחשבה לפני, ולהנ"ל הרי ביקש שלא יהי' א' מבניו ולזה הסכים הקב"ה עמו, רק נראה להוסיף על הנ"ל דכיון דתלמידים קרוים נמי בנים, א"כ כיון שמשא רצה שיניח צרכיו ויעסוק בצרכי צבור, והרי עכשיו הגיע הזמן שיתבע צרכיו שירשו בני את גדולתו ורצה לעשות ההיפך מזה א"כ בקשתו הי' שלא יהי' א' מבניו ונכלל בזה שגם לא יהי' תלמידו יהושע, ולכן בקש אשר יוציאם ואשר יביאם ויהושע בגודל ענותנותו מסתמא לא יהי' ראוי לכך, והשיב לו הקב"ה לא כך עלתה במחשבה לפני כדאי הוא יהושע ליטול שכר שמושו שלא מש מתוך האהל, ואי משום החשש שאינו ראוי להיות מנהיג מחמת גודל ענותנותו אמר לו הקב"ה וסמכת את ירך עליו וזה יתן לו נתינת כח שיוכל להיות איש על העדה,

כשמתגברים על נסיונות זוכים למעלה יתירה

ויתכן לומר דהא בהא תליא, והוא עפ"י שאיתא ממרן מהר"י ז"ל בפר' של נביא שקר שכתביב לא תשמע אל דברי הנביא וגו' אחרי ד"א תלכו ואתו תיראו וגו' והנביא ההוא יומת וגו' והק' דהי' צ"ל מקודם והנביא ההוא יומת וגו' ואח"כ היל"ל אחרי

יקשה דלפי החת"ס אין כאן ראייה שמניחין צרכן

ועדיין צ"ב ה"ל הגיע שעה שאתבע צרכי, והרי להנ"ל הרי דאגת משה הי' שלא יענישו בניו את המנהיג החדש ומה זה תלוי במה שאמר לו המקום תן לו נחלת צלפחד לבנותיו לכן גם הוא יבקש שיירשו בני את גדולתי, ואם כוונת החת"ס הוא שלטובת כלל ישראל הוא שיירשו בניו שבזה יהיו יותר בטוחים שיכנסו לא"י משא"כ אם יתמנה אחר יש לו לדאוג מבניו של משה, א"כ ק' האיך כתב רש"י שזהו שבחן של צדיקים שכשנפטרין מן העולם מניחין צרכן ועוסקין בצרכי צבור, וכיון שצרכי צבור הי' שיתמנו בניו האיך מוכח שמניחין צרכן, דסוף כל סוף הי' כאן צרכיו וצרכי צבור דבר א' שלצורך צבור הוא שיתמנו א' מבניו שע"ז יכנסו לארץ ומהו הראי' שמניחין צרכן, ומה שפ"י השפתי חכמים שמניחין צרכן היינו שמשא בקש שיפקוד ד' איש על העדה ולא התפלל שיכנס, הוא ג"כ תמוה שהרי משה התפלל תקט"ו תפלות והאיך אפ"ל שלא התפלל שיכנס, ובאמת ק' עוד שרש"י כתב שהגיע שעה שאתבע צרכי שירשו בני את גדולתי, ובפסוק אין שום רמז על הא שביקש על א' מבניו, ואדרבה בקש כמה דברים אשר יצא לפניו ואשר יבא לפניו ואשר יוציאם ובזכותו ואשר יביאם בזכותו, ואם משה חשב שבניו הם ראויים לכל זה היל"ל בקיצור שימנה בניו שראויים להיות מנהיג, ומשמעות הכתוב הוא שמשא לא ידע איש שיהי' ראוי לכל זה ולכן בקש מהקב"ה שימצא איש כזה, עד שאמר לו הקב"ה קח לך את יהושע בן נון ואם חסר לו קצת מכל אלו לכן וסמכת את ירך עליו ויושלם מה שחסר לו, אבל לומר שכוונתו הי' על בניו ק' טובא,

יבאר דמשה הבין מבנות צלפחד שיש רצון לירושה ולכן עשה היפך מהרצון הגשמי

ואולי יתכן דעבודת האדם הוא לכבוש יצרו וכשבא לו איזה רצון צריך לשוברו ולכותשו. כדי לעשות נח"ר להבורא ית"ש, והנה הצדיק אין לו

ד"א תלכו וגו', ותי' דאיתא לחד מ"ד דאברהם אבינו כשהי' מ"ח שנה הכיר את בוראו והטעם בזה הוא שאז הי' הדור הפלגה וכמוכן שהי' זמן של נסיונות והי' ק' לו התגבר אך אם מתגברים כשהוא ק' אז יכול לזכות למעלות הרבה ולכן דוקא אז כשהי' מ"ח שהי' דור הפלגה והתאמץ אאע"ה לעבוד את הבורא ית' בכל כוחותיו ולכן זכה להכיר את בוראו, וזהו הפשט נמי בבניא שקר שהוא זמן של נסיון וקשה להתגבר עליו שמביא אותות ומופתים ולכן קאמר הפסוק שאין להמתין עד יעבור זעם רק תיכף ומיד אחרי ד"א תלכו וגו' להתחזק ולהתאמץ בעבודת השם, ולפי מה שמונה בזכרוננו ממה ששמעתי מדודינו הראש ישיבה ז"ל פ"י קצת ביותר ביאור ממש"כ במהר"י שע"י שיתגבר שלא ישמעו אל הנביא השקר יזכה שאחרי ד"א תלכו ואתו תיראו ובקלו תשמעו ואתו תעבודו ובו תדבקון שע"י ההתגברות זוכה למעלות ומדרגות גבוהות,

ע"י בקשת משה וביטול רצונותיו נתעלה עוד יותר וע"ז לא היו בניו ראויים למלא מקומו

וכע"ז אפ"ל כאן דכששמע משה שאמר לו הקב"ה תן נחלת צלפחד לבנותיו הי' זה נסיון אצלו שגם הוא ירצה להנחיל לבניו את גדולתו ולכן התאמץ לבטל זה הרצון מאחר שחשב שאולי יש אחר שטוב מהם, וע"ז נתעלה משה עוד יותר כנ"ל ולכן אמר לו הקב"ה שיקח את יהושע, והיינו שמעיקר הדין אם הבן ראוי למלאות מקום אביו הבן קודם וא"כ קצת צ"ב דבפשטות משמע שבניו היו ראויים לכך וא"כ קצת חידוש הוא דאם עפ"י הדין הבן קודם למה אמר הקב"ה שיקח את יהושע ולא בניו שהיו ראויים לכך הלא הקב"ה מקיים כל התורה, והגם שיהושע צריך ליטול שכר שמושו מ"מ למה יהי' זה על החשבון של בניו של משה, אך לפי הנ"ל א"ש כמין חומר שבעצם היו בניו ראויים למלאות מקומו אך משה בקש יפקוד ד' אלקי הרוחות לכל בשר שאף שבניו ראויים לכך מ"מ הוא רצה שאם יש אחד שיותר טוב ימנה הקב"ה מי שיותר ראוי ונגם בחת"ס איתא כן אך הוא כתב שהוא להיפך ממש"כ רש"י ולמה שכתבנו אפ"ל כן בדברי רש"י וכיון שמשא בקש כך נתעלה משה כ"כ עד ששוב לא היו בניו ראויים למלאות מקומו ומובן שפיר למה הי' הציווי קח את יהושע בן נון, כנ"ל שע"י ההתגברות בזה הזמן נתעלה משה לכמה מעלות גבוהות,

יבאר למה סמך משה בשתי ידיו והקב"ה צוהו ביד אחת

ואולי יתיישב בזה מה שהק' הכלי יקר על דברי רש"י בפסוק ויסמוך את ידיו עליו, בעין יפה יותר ויותר ממה שנצטווה שהקב"ה אמר לו וסמכת את ירך והוא עשה בשתי ידיו ועשאו ככלי מלא וגדוש ומלאו חכמתו בעין יפה, והק' הכלי יקר דהאיך עובר משה על ציווי ד' הרי איכא בל תוסיף, ואפ"ל קצת להנ"ל דבעצם סמיכה צ"ל בשתי ידים שמרמז על כל הכח של האדם, אבל סמיכה ביד אחד היינו שנותן רק מקצת מכחו, והנה כאן נתעלה משה למעלה ממדריגתו ולכן הי' די ביד אחד שהוא מקצת כוחו של משה וזה המשך בעמוד ד' <<<<

שבנ"י קוראין חג הפסח שהוא הנס שעשה הקב"ה שפסח על בתי בני"י במצרים, ומצות הוא על מה שעשו בני"י עיסה שלא נאפה, ולכן כאן אמר הקב"ה ידך שלא יהא דוחה בפועל כמו שאמר משה לפי דעתן ועצתן של הזקנים, ולכן די ביד אחד אבל משה הניח שתי ידיו עליו כמו שאמר הקב"ה שטול מקל והך על קדקדן שזהו שמאל דוחה בפועל ולכן הניח שתי ידיו,

ואפשר לומר בדרך צחות על דברי רש"י כיון ששמע משה שאמר לו המקום תן נחלת צלפחד לבנותיו אמר הגיע שעה שאתבצע צרכי שיירשו בני את גדולתי, וכבר הקשנו לעיל כמה קושיות ע"ז, ואפ"ל דמבואר ברש"י לעיל ויקרב משה את משפטן נתעלמה הלכה ממנו וכאן נפרע על שנטל עטרה לומר והדבר אשר יקשה מכם תקריבון אלי, הרי שכאן נתגלה שאין כאן שום גדולה ואם אמר רק דיבור אחד של גדולה נענש בזה, וזהו הכוונה כששמע משה שאמר לו המקום תן נחלת צלפחד לבנותיו וזה האמירה ה"י עונש על שנטל גדולה לעצמו אמר הגיע השעה שיירשו בני את גדולתי בל' סגי נהור שאין כאן גדולה בכלל רק עבדות ובל' בתמיה האם יירשו דבר כזה ולא נטלו כלום ממנו שבניו יסכימו עכשיו שאין זה גדולה רק אחרים יקבלוהו ולכן אמר הקב"ה שהאמת כן הוא שאין זה שייך לבנים שהם יורשין רק מה שהוא לטובתן.

לעסוק בהדחי' או בהקירוב רק יתעסק בעבודת השם וממילא יתוקן הכל וזהו הבחי' של ימינך ד' נאדרי בכח ימינך ד' תרעץ אויב שפי' רש"י שם אותה ימין עצמה תרעץ אויב מה שא"א לאדם לעשות שתי מלאכות ביד אחת, וכנ"ל דצ"ל שמאל דוחה וימין מקרבת והיינו שהשמאל הוא חלוש מהימין, ולכן אמר שמאל דוחה שהדחי' היא בחלישות כח, וימין מקרבת שהקירוב יהי' בכח גדול, זהו כשהאדם עושה הכל מעצמו, אבל אם הוא ע"י ד' ובכוחו אז באותו ימין נעשה שניהם, וכנ"ל שע"י הזכיות מוציאם ומביאם וא"כ אין צריך לשתי ידים דדי ביד אחת ולכן אמר הקב"ה וסמכת את ידך עליו שיהי' הכל ביד אחת מה שא"א לסתם אדם לעשותו,

אבל משה נתן בשתי ידיו לרמוז שלפעמים צריכין לעשות השמאל דוחה בפועל, ובפרט למי שהוא ענותנותן כיהושע, וכן כתיב בפר' וילך שמה אמר ליהושע כי אתה תבוא את העם הזה ופי' רש"י משה אמר לו ליהושע זקנים שבדור יהיו עמך הכל לפי דעתן ועצתן, אבל הקב"ה אמר ליהושע כי אתה תביא את בני"י וגו' תביא על כרחם הכל תלוי בך טול מקל והך על קדקדן דבר אחד לדור ולא שני דברים לדור הרי שהקב"ה אמר שצריכין לשמאל דוחה בפועל ולא רק ע"י הזכיות ולכן סמך משה בשני ידיו שצריכין לשמאל דוחה בפועל, ואפשר לומר כעין דברי הקדושת לוי

הי' ע"י שוויתר ע"ז שלא יירשו בניו גדולתו לטובת ישראל, ומ"מ כיון שכתוב אח"כ והעמדת אותו לפני אלעזר הכהן וגו' ולפני אלעזר הכהן יעמוד ושאל לו וגו' ופי' רש"י הרי שאלתך ששאלת שאין הכבוד הזה זו מבית אביך שאף יהושע יהא צריך לאלעזר וחשב משה שאף אם נתעלה ע"י שאלתו מ"מ בזה שהשיב לו הקב"ה שאינו זו הכבוד מבית אביך אולי ח"ו ירד ממדריגתו וא"כ שוב צריך לסמוך בשתי ידיו, ואינו די במקצת כח רק צריך ליתן כל כוחו עליו,

בשתי ידים רמז לשמאל דוחה וימין מקרבת

וביתר ביאור אפ"ל דהנה איתא לעולם תהא שמאל דוחה וימין מקרבת בסוטה דף מ"ז, וזה הי' כוונת משה אשר יוציאם ואשר יביאם דלפעמים צריכין להוציא את האדם ממקומו בבחי' שמאל דוחה, ואשר יביאם שלפעמים צריכין להביא את האדם בחזרה למקומו בבחי' ימין מקרבת, ואפ"ל ממש"כ רש"י אשר יוציאם בזכותיו היינו שאין צריכין להוציאם בפועל רק זה לבד שיש לו כ"כ זכיות בזו ממילא ידחה הרע ממקומו ולא ישאר כאן וכן יביאם בזכותיו שיהא כ"כ זכיות שע"ז ממילא יחזור, והקב"ה אמר וסמכת את ידך עליו היינו שביד אחד יהי' הדחי' והקירוב בדרך הנ"ל שע"י זכיותיו ממילא יתקיימו שניהם ואין צריכין

שבת קודש'. ופתאום בא איש אחד מרחוק לק"ק רימנוב לקבל פני רבו, והביא איתו דגים לדורון להרה"ק הנ"ל לכבוד שבת קודש, והיה הדבר לפלא לעיני בני העיר. אח"כ ביום הש"ק אמר הרה"ק מוהר"מ הנ"ל בשעת הסעודה על השלחן, דעו כי עם קדושת שבת יורדות כל מיני השפעות שבעולם, והאיש אשר ירצה לקבל השפע העליונה, הוא מוכרח להביא הרצון אל הדיבור ולומר 'לכבוד שבת קודש', והשפע יורדת ממילא מלמעלה. וזהו שרמזו חז"ל (ר"ה טו.), זכור ושמור בדיבור אחד נאמרו, היינו כי בדיבור תליא מילתא, וע"כ אין להפליא על אשר הייתי בטוח כי יבואו דגים, ע"כ.

וזה יש לרמוז בכוונת רש"י, 'צורר' כמו זכור שמו, כלומר, כשם שזכור ושמור' בדיבור תליא מילתא כמבואר לעיל שע"י הדיבור פועלים את קדושת השבת עם כל ההשפעות היורדות עמה, כמו כן 'צורר' הוא לשון הוה, עליכם לאייב אותם, ר"ל, ע"י הדיבור וקריאת הפרשה והזכרת מעשה מדין יתעוררו להיות שונאים אותם באמת בכל לב.

| ויהי אחרי המגפה וגו' (כו א.)

ויהי אחרי המגפה וגו'. משל לרועה שנכנסו זאבים לתוך עדרו והרגו צהן והוא מונה אותן לידע מנין הגותרות. דבר אחר כשילאו ממאכזים ונמסרו למשה נמסרו לו בזמן עכשיו שקרב למות ולהחזיר לאנו מחזירים בזמן: (כ"ז)

הרמז הרמז בסמיכות הפרשיות

עוד אפשר לבאר הטעם שנסמכו ב' הפרשיות, דבשני הפרשיות מצינו שהיו מבזים אותם ובא הכתוב לייחסם, דכאן בפרשה שנמנו בני ישראל נאמר (פסוק ה) 'משפחת החנוכי', ופירש רש"י, לפי שהיו האומות מבזין אותם מה אלו מתייחסין על שבטיהם סבורין הם שלא שלטו המצריים באמותיהם וכו', לפיכך הטיל הקב"ה שמו עליהם ה"א מצד זה וי"ד מצד זה, לומר, מעיד אני עליהם שהם בני אבותיהם, ע"כ.

וגם בתחילת הפרשה מצינו כעין זה, שהיו השבטים מבזים את פנחס ובא הכתוב ויחסו אחר אהרן, וי"ל, דלכן נסמכו הדברים להדדי, לרמוז, שמי שמבזה את הצדיק הרי זה נחשב כמבזה לכלל ישראל.

ויש להוסיף רמז לדבריו, 'הנני נתן', עולה בגימטריא אמת במילוי האותיות עם הכולל, וזה מרמו, שמשנה נתן לו 'ברית שלום' בלב שלם, ולא היה בלבו עליו על שהורה הלכה בפניו.

| והיתה לו ולזרעו אחריו ברית כהנת עולם תחת אשר קנא לאלקיו ויכפר על בני ישראל (כה יג).

לאלקיו. נשכיל ללקיו וכו': (כ"ט)

פינחס קינא לשם שמים ללא פניות

אפשר לבאר בפשטות כוונת רש"י, שפינחס קינא לשם שמים ללא פניות וכדומה, משום שאם אינו כן, אין כאן קנאות כלל, אלא כעס או תרעומת וכו'. ולזה נתכוין רש"י במה שכתב 'בשביל אלקיו', והיא קנאות אמת.

ואפשר לומר, שע"כ נתבאר כאן בפסוק יחוסו שהוא בן אלעזר בן אהרן, לרמוז, בזה שהיתה חקוקה בו מידת האמת, דהנה 'אלעזר בן אהרן' הוא בגימטריא אמת במילוי האותיות עם הכולל, לרמוז, שכוונתו של פנחס היתה בלתי לה' לבדו, וק"ל.

| צרור את המדינים והכיתם אותם (כה יז).

לרוב. כמו זכור, שמוה, לשון הוה, עליכם לאייב אותם: (כ"ט)

לעזר את השנאה למדין בכל לב

קשה, איך שייך לצוות על שנאה שהיא חובת הלב ואינה מצוה מעשית [וראה באוה"ח הק' מה שכתב בהז].

ואפשר לבאר, ע"פ המעשה המובא בבארות המים (נשא ד"ה כה), פעם אחת בערב שבת קודש לא היה להרה"ק רבי מנחם מגדל מרימנוב זי"ע דגים לשבת קודש, וכאשר התחילו לנטות צללי ערב, אמר לתלמידו הרה"ק רבי צבי הירש מרימנוב זי"ע, שיעמיד כלי הבישול של הדגים על מדורת עצים ואש שעל הכיריים, וישים בתוכה בצלים חתוכים ומים לבשלם, ובכל פעם יאמר 'לכבוד